SLAVICA SLOVACA

Ročník 61 • 2026 • 1

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, v. v. i.

SLAVICA SLOVACA

Slavica Slovaca
SLAVISTICKÝ ÚSTAV JÁNA STANISLAVA SAV, V. V. I.

Hlavný redaktor: Jaromír Krško
Redakčná rada: Mária Dobríková, Peter Juhás, Zuzana Kováčová, Ľubor Králik, Helena Krasowska, Jaromír Krško, Róbert Lapko, Šimon Marinčák, Michael Moser, Zuzana Panczová, Vladimír Rábik, Terézia Rončáková, Danuša Serafínová, Maria Trawińska, Peter Zubko
Výkonné redaktorky: Edita Príhodová, Katarína Žeňuchová
Technický redaktor: Juraj Považan

E-mail redakcie: slavicaslovaca@savba.sk
Adresa vydavateľa a sídlo redakcie:
© Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, v. v. i.,
Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava
IČO: 31750940

ISSN 0037-6787

OBSAH

Na prahu novej etapy časopisu *Slavica Slovaca*
Peter OLEKŠÁK 5

ŠTÚDIE

Koncepty PRAVDA a LOŽ v jazyku a spoločenskom diskurze z aspektu semiotickokognitívnej teórie živého slova
Zuzana KOVÁČOVÁ – Dominika BEDNÁRIKOVÁ – Petronela KOVÁČOVÁ 7

Od Jáca k Jarčiu: Pôvod, motivácia a vývin vodného názvu z dolného Považia
Patrik JAKUBEK 31

A Few Notes on Kyivan-Wallachian Cultural Contacts in the Mid-17th Century: The Rite of Penance in the 1635 Câmpulung *Trebnyk*
Vasyl POPELYASTYY 59

Reconsidering the Symbolism of "Hodallo" and "Dalallo": Armenian Folk Tradition in a Comparative Slavic Context
Sargis PETROSYAN – Lida KHACHATRYAN – Lusine PETROSYAN 73

ROZHĽADY

Nad podnetnou publikáciou o slovenskom jazyku
Siniša HABIJANEC 87

SPRÁVY A RECENZIE

Konferencia o aktuálnych problémoch a perspektívach slovanskej slovotvorby
Ľudmila LIPTÁKOVÁ 101

Správa o konferencii *Jazyk a náboženstvo v slovanskom kultúrnom priestore: aktuálne otázky interdisciplinárneho výskumu*
Dominik GAZDIČ 107

Monografia o prekladovej recepcii básnickej tvorby Srečka Kosovela
Terézia STRUHÁROVÁ 111

Keď Biblia žije v jazyku
Michaela GÁBOROVÁ 117

ŠTÚDIE

Zuzana KOVÁČOVÁ – Dominika BEDNÁRIKOVÁ – Petronela KOVÁČOVÁ*

Koncepty PRAVDA a LOŽ v jazyku a spoločenskom diskurze z aspektu semioticko-kognitívnej teórie živého slova

KOVÁČOVÁ, Z. – BEDNÁRIKOVÁ, D. – KOVÁČOVÁ, P.: The Concepts of TRUTH and LIES in Language and Social Discourse from the Perspective of the Semiotic-Cognitive Theory of the Living Word. Slavica Slovaca, 61, 2026, No 1, pp. 7 – 30 (Bratislava).

This study examines the concepts of TRUTH and LIES within the framework of the cognitive-holistic approach to language. Methodologically, the research is grounded in N. F. Alefirenko's evolutionary theory. The word is regarded as a verbalized concept, with its semantic potential giving rise, through associations, to new nominations in discourse, thereby reflecting humanity's linguo-creative capacity. The primary aim of the study is to analyze axiological concepts, reconstruct relevant branches of the associative-semantic network, and contribute to a deeper understanding of the figurative nature of human thought and expression.

Concept, cognitive (conceptual) metaphor, associative-semantic network, nomination, idiom, cognitive linguistics.

1. Úvod

Vedecké bádanie o podstate ľudského myslenia a najmä vzťahu myslenia a jazyka bolo viac než dvetisíc rokov predmetom skúmania filozofie, v ostatných dvoch storočiach túto kompetenciu prebrala psychológia, do terminológie ktorej pôvodne patrí aj pojem koncept. V polovici 20. storočia došlo k zmene vedeckej matrice, označovanej ako kognitívny obrat.[1] Kognitívne vedy sa od

* Prof. PaedDr. Zuzana Kováčová, PhD., ORCID 0000-0003-4092-0509, Katedra slovanských filológií, Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Štefánikova trieda 67, 949 74 Nitra, Slovensko, zkovacova@ukf.sk;
Mgr. Dominika Bednáriková, ORCID 0009-0001-7609-9575, Katedra slovanských filológií, Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Štefánikova trieda 67, 949 74 Nitra, Slovensko, dominika.bednarikova@ukf.sk;
JUDr. Petronela Kováčová, ORCID 0009-0008-8770-644X, Katedra slovanských filológií, Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Štefánikova trieda 67, 949 74 Nitra, Slovensko, petronela.kovacova@ukf.sk

svojich prvopočiatkov konštituovali ako multidisciplinárne skúmanie poznávacích procesov.[2]

Atribút kognitívny je frekventovaný v terminologických spojeniach označujúcich viacero rozvíjajúcich sa oblastí lingvistiky najmä od konca minulého storočia: kognitívna gramatika[3], kognitívna sémantika[4], kognitívna pragmatika[5] a kognitívna lingvistika[6]. V slovenskom lingvistickom kontexte sa prezentovalo viacero autorov, ktorí nazerajú na jazyk z aspektu kognitívnej lingvistiky, a to v intenciách koncepcie jazykového obrazu sveta J. Bartmińského[7], sémantickej teórie jazykového znaku[8] či kognitívnej gramatiky[9]. Komplexnejšiu charakte-

---

1 Začiatkom 60. rokov sa psychológia odklonila od behavioristických metód, pretože podmienkou priameho pozorovania boli vylúčené mentálne procesy a mentálne stavy. Kognitívna psychológia sa zameriavala na skúmanie procesov prijímania, ukladania a uchovávania informácií, ich aktivizovania a využívania. Termín kognitívna psychológia ako označenie novej výskumnej paradigmy použil prvýkrát U. Neisser v roku 1967 a definoval kogníciu ako súhrn štruktúr a procesov ľudského vedenia. Hovorí, že všetky kognitívne mechanizmy sa musia chápať a skúmať v komplexných súvislostiach a nemožno ich skúmať izolovane (Neisser, U.: Cognitive psychology. New York: Appleton-Century-Crofts, 1967. 351 pp.).

2 Gáliková, S.: Úvod do filozofie mysle. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2013, s. 10.

3 Langacker, R. W.: Foundations of cognitive grammar. Vol. 1: Theoretical prerequisites. Stanford, Stanford University Press, 1987. 540 pp.
Langacker, R. W.: Grammar and conceptualization. Berlin and New York: Mouton de Gruyter, 1999. 440 pp.
Heine, B.: Cognitive foundations of grammar. New York: Oxford University Press, 1997. 196 pp.

4 Allwood J. – Gärdenfors P. (eds.): Cognitive semantics: Meaning and cognition. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 1999. 201 pp.
Talmy, L.: Toward a cognitive semantics, vol. 1: Concept structuring systems. Cambridge, The MIT Press, 2000. 565 pp.
Talmy, L.: Toward a cognitive semantics, vol. 2: Typology and process in concept structuring. Cambridge, The MIT Press, 2000. 503 pp.

5 Nemeth, E. (ed.): Cognition in Language Use: Selected Papers from the 7th International Pragmatics Conference, Vol. 1. Antwerp: International Pragmatics Association, 2001.

6 Clark, H. H.: Using language. Cambridge and New York, Cambridge University Press, 1996. 432 pp.
Verschueren, J.: Understanding pragmatics. New York: Oxford University Press, 1999. 312 pp.

7 Korina, N. – Dudová, K.: PRÁCA – konceptualizácia pojmu v povedomí Slovákov. In Bartmiński, J. – Brzozowska, M. – Niebrzegowska-Bartmińska, S. (red.): Leksykon aksjologiczny Słowian i ich sąsiadów, t. 3 PRACA. Lublin: Wydawnictwo UMCS 2016, s. 157-177.

8 Korina, N. – Pavlova, A.: Фразеологизмы-конструкции выражающие косвенную оценку. In Janovec, L. (ed.): Svět v obrazech a ve frazeologii III. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2024, s. 193 – 209.
Kováčová, Z. – Ciprianová, E.: Revealing the anthropocentric nature of language and the theory of the living word in the interpretation of the concepts vidieť ‘see’, vedieť ‘know’ and veriť ‘believe’ in the Slovak language. In: Topics in Linguistics, 2016, vol. 17, no. 2, pp. 59-72.
Kováčová, Z. – Ciprianová, E.: From primary meanings of the sensory perceptions of touch and taste to lexicalized metaphors in an associative-semantic network in Slovak. In: Slovo

ristiku prináša K. Dudová[10] v monografii Kognitívna etnolingvistika vo výskumoch súčasnej slovakistiky.

2. Od kognitívnej vedy ku kognitívnej lingvistike

Kognitívna veda sa zaoberá podstatou kognície, kognitívna lingvistika sa zaoberá odrazom kognície v jazyku, skúma vzťahy kognitívnych a jazykových štruktúr, každá z nich má multidisciplinárny charakter. Cieľom interdisciplinárnej podstaty je dospieť k adekvátnej predstave podstaty ľudského poznania a uvažovania. Kognitívna lingvistika prináša riešenia z aspektu ich nerozlučiteľného spojenia s jazykom. Podstata poznávacieho procesu predpokladá identifikáciu javov a vzťahov na základe porovnávania a rozlišovania, čo vedie ku konceptualizácii a kategorizácii. Konceptualizácia je založená na priradení významu informáciám, je to myšlienkový konštrukt, ktorý dáva význam predstavám o svete v podobe konceptov, t. j. fixovaných významov v poznaní človeka.[11] Slová sa v diskurzívnom prostredí používajú nie na úrovni ich významov, ale na úrovni konceptov a na slovo sa nazerá ako na koncept. V tomto kontexte je kľúčovou otázka významu slova. Význam, jeho vyjadrenie a pochopenie, je jednou z najdôležitejších dispozícií jazyka a manifestuje sa ako sémantická štruktúra. Jeho definícia je pomerne zložitá, čo sa anticipuje podľa toho, koľko možných významov slovo v bežnom použití môže nadobúdať. G. Leech[12] popri denotatívnom význame slova, čiže primárnom význame, rozoznáva konotatívny význam, t. j. sekundárny, ktorý je prenesený a založený na kooperácii a synchrónnom výskyte typických znakov, ako aj na kultúrnych asociáciách. Konotatívny význam sa identifikuje metódou sémantického diferenciálu, vyplýva z inherentnej kombinácie príznakov a je založený na konvencionalizovaných vzťahoch s inými slovami, resp. s ich významami. Význam slova môže vzniknúť ako výraz istej súvislosti s inými významami, vtedy ide o transponovaný význam metaforickej či metonymickej podstaty.

---

a slovesnost, 2021, roč. 82, č. 1, s. 45-66.

9 Kyseľová, M. – Ivanová, M.: Sloveso vo svetle kognitívnej gramatiky. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2013. 248 s.

10 Dudová, K.: Kognitívna etnolingvistika vo výskumoch súčasnej slovakistiky. Ružomberok: VERBUM – vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2024. 183 s.

11 Кубрякова, Е. С.: Размышления о судьбах когнитивной лингвистики на рубеже веков. In: Вопросы филологии, 2001, №1, с. 28-34.

12 Leech, G. N.: Principles of Pragmatics. London: Longman, 1983, p. 56.

2.1 Koncept, slovo a jeho význam

E. Kubriakova[13] za cieľ kognitívno-lingvistických bádaní považuje opísanie významov slov a slovných spojení. Vychádza z idey, že v jazykovej forme sa prejavujú, identifikujú a implementujú všeobecné kognitívne postupy. Naša konceptualizácia je založená na úzkom kontakte s realitou, ale premieta sa v nej aj človeku vrodená kreativita. G. Lakoff – M. Johnson[14] oproti objektivizmu postavili teóriu skúsenostného realizmu založeného na princípe vtelesnenia. V zmysle tohto princípu je naša myseľ formovaná skúsenosťou s vlastným fyzickým telom a s naším bytím v prírodnom a spoločenskom prostredí. Princíp vtelesnenia je identifikovateľný najmä v nepriamych nomináciách, frazémach a v lexikalizovaných metaforách a metonymiách. Ambíciou kognitívno-lingvistických výskumov je nájsť systémovo relevantný prvok, ktorý reprezentuje konkrétny koncept, jeho sémantické, lexikálno-sémantické a lexikálno-gramatické pole.

E. Kubriakova zdôrazňuje rozdiel medzi verbalizovanými a neverbalizovanými konceptmi v konceptuálnom systéme ľudského vedomia a nemožnosť štruktúrovania konceptu ako súčasti ľudského vedomia pred jeho verbalizáciou v jazyku.[15] Konceptuálny systém človeka, ktorý je kompatibilný so systémom prirodzeného jazyka, obsahuje: a) primárne/prvotné koncepty, ktoré sa formujú na predverbálnej úrovni vývoja človeka. Ide o najjednoduchšie mentálne reprezentácie, ktoré vznikajú pri bezprostrednom vnímaní sveta a reflektujú percepčné skúsenosti človeka. Tieto koncepty sa verbalizujú ako prvé z aspektu rečovej akvizície, ale aj fylogenézy jazyka, preto sú považované za piliere celej konceptosféry človeka; b) neverbálne koncepty – to je tá časť konceptosféry, ktorá sa v prirodzenom jazyku nerealizuje, lebo nie sú pre používateľa jazyka aktuálne; c) popri primárnych konceptoch aj neskôr verbalizované koncepty slúžia ako východisko pre vznik nových konceptuálnych štruktúr, zodpovedajúcich určitým predstavovaným, hypotetickým alebo abstraktným entitám.[16]

N. F. Alefirenko a N. Korina[17] vysvetľujú koncept z aspektu vzťahu k jazyku a tvrdia, že slová nie sú pre formovanie a jestvovanie konceptov nevyhnutné. Sú však nevyhnutné pre ich pochopenie či odkrytie. Aby človek mohol narábať s konceptmi ako výsledkami rozumovej činnosti, je nevyhnutné, aby sa koncepty verbalizovali. To isté slovo môže v rôznych komunikačných situáciách

---

13 Кубрякова, Е. С.: В поисках сущности языка. Когнитивные исследования. Москва: Знак, 2012, с. 48-50.

14 Lakoff, G. – Johnson, M.: Metafory, kterými žijeme. Brno: Host, 2002, s. 64.

15 Кубрякова, Е. С.: В поисках сущности языка. Когнитивные исследования, с. d., с. 49.

16 Павилёнис, Р.И.: Проблема смысла. Современный логико-философский анализ языка. 1983, Москва: Мысль, с. 101.

17 Алефиренко, Н. Ф. – Корина Н. Б.: Проблемы когнитивной лингвистики. Нитра: Издательство Университета им. Константина Философа, 2011. 215 с.

reflektovať niektorú z celého spektra vlastností konceptu, a to v závislosti od komunikačnej situácie či stratégie. A. Wierzbicka manifestovanie konceptu nachádza v lexémach, frazémach, ustálených slovných spojeniach, schémach viet a textov.[18]

3. PRAVDA a LOŽ – komplementárne koncepty

Význam slova koncept má najbližšie k významu slova pojem. Koncept treba chápať širšie, pretože doň patria rôznorodé prvky operatívneho vedomia: predstavy, obrazy, pojmy, t. j. koncepty sú heterogénnej povahy. Koncepty sa spájajú do jedného systému nazvaného „konceptuálny systém" alebo „konceptuálny model sveta".[19] Komplementárnosť pravdy a lži je aj v ruskom prísloví *Не будь лжи, не стало бы и правды*.[20] Výrazne rezonuje v textoch slovenských ľudových rozprávok, napr. *Či jesto pravda na svete?* alebo Pravda, uvedených v antológii zostavenej K. Dudovou[21], alebo v odborných štúdiách K. Žeňuchovej[22] týkajúcich sa zberateľskej činnosti S. Czambela. To dokazuje, že zmysel pre pravdu je v našej kultúrnej tradícii hlboko zakorenený a ukotvený v hodnotovej hierarchii jazykovo-národného spoločenstva.

3.1 Cieľ, predmet, metodológia a metódy skúmania

Cieľom štúdie je identifikovať hodnotovú podstatu pojmov PRAVDA a LOŽ, a to ako konceptov, ktoré sú súčasťou konceptosféry človeka a zohrávajú kľúčovú úlohu v societe, čo sa prejavuje v spoločensko-politickom diskurze, a to tak v jeho diachrónnom, ako aj synchrónnom chápaní. Vychádza sa z koncepcie kognitívnej lingvistiky, konkrétne jej holistického (metafyzického) smeru, ktorý

---

[18] Wierzbicka, A.: Sémantika: elementární a univerzální sémantické jednotky. Praha: Univerzita Karlova v Prahe Karolinum, 2014, s. 27-30.

[19] Кубрякова, Е.С.: Роль словообразования в формировании языковой картины мира. In Серебренников, Б. А. – Кубрякова, Е. С. – Постовалова, В. И. и др. (отв. ред.): Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира. Москва: Наука, 1988, с. 143.

[20] Ak by nebolo lži, nebolo by ani pravdy.

[21] Dudová, K.: Čítanka pôvodných vydaní slovenských ľudových rozprávaní s dôrazom na ľudovú rozprávku. Ružomberok: Vydavateľstvo Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2025.

[22] Žeňuchová, K.: Ľudová próza zo zbierok Sama Cambla a Volodymyra Hnaťuka – prameň etnickej, jazykovej a religióznej identifikácie Slovákov. In: Slavica Slovaca, 2004, roč. 39, č. 2, s. 115-123.
Žeňuchová, K.: Samuel Cambel a jeho zbierky folklórnych naratívov v kontexte výskumu ľudovej prózy na Slovensku. In: Etnologické rozpravy, 2008, roč. 15, č. 2, s. 30-41.
Žeňuchová, K.: Samuel Cambel na pomedzí vedných disciplín. Zberateľské dielo Samuela Cambela v kontexte výskumu ľudovej prózy na Slovensku. Martin: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, Matica slovenská, 2009. 227 s.

chápe jazyk ako samoorganizujúci sa hypersystém. Kognitívna lingvistika skúma sémantickú hodnotu slova, chápaného ako verbalizovaný koncept, a jednou z metód skúmania je konceptuálna analýza. Jej východiskom je logicko-filozofická koncepcia R. I. Pavilionisa, podľa ktorého koncepty možno považovať za významy, a to významy, ktoré ešte nenašli svoje „jazykové ukotvenie", nie sú verbalizované, ešte len hľadajú svoje pomenovanie v jazyku a len v ňom nájdu ako v budúcom semiotickom akte ako podmienke vzniku znaku jazykovú formu.[23] Podľa R. I. Pavilionisa významy vytvára človek pri interpretácii sveta, vznikajú na základe toho, čo si myslí, predstavuje, resp. vie o objektoch sveta. Jeho výskumy znamenali etablovanie a rozšírenie termínu „koncept" v lingvistike, a to ako samostatnej jednotky konceptuálneho systému ľudského vedomia. S tým súvisí prepojenie termínu koncept s pojmom jazykový obraz sveta: „Jazykový obraz sveta plní dve základné funkcie. Prvou je označovanie hlavných prvkov konceptuálneho obrazu sveta a druhou explikácia jazykovými prostriedkami konceptuálneho obrazu sveta".[24] V odpovedi na otázku, ako sa odráža obraz sveta v jazyku, B. Serebrennikov hovorí, že treba rozlišovať dva obrazy sveta: konceptuálny a jazykový. Konceptuálny obraz sveta je bohatší ako jazykový obraz sveta.[25] Napriek rozdielom sú obidva obrazy navzájom prepojené. Predpokladá, že obsahom vedomia človeka je jeho konceptuálny systém, ktorý si uvedomuje a ktorý je vo svojej najdôležitejšej časti verbalizovaný vo forme systému znakov/významov.

N. D. Arutjunova považuje metódu konceptuálnej analýzy za dominantnú v oblasti skúmania jazyka v ostatných desaťročiach 20. storočia, poukazuje na osobitnú metodiku, ktorá umožňuje realizovať rekonštrukciu konceptu, jeho národnú špecifickosť a hodnotu. Popri konceptoch, ktoré majú pôvod v zmyslami sprostredkovanej skúsenosti, rozoznáva aj koncepty kultúrnej povahy.[26]

Koncepcia J. Stepanova predstavuje kulturologicko-semiotický smer konceptuálnej analýzy, ktorá sa rozvinula ako osobitná škola. Svojimi cieľmi aj metodikou sa líši od kognitívnej (sémantickej) analýzy R. Jackendoffa alebo R. Lenneberga, ako aj od tradičnej sémantickej analýzy. Nadväzuje na tradičnú sémantickú analýzu jazykovej formy, prechádza ku kognitívnej analýze (odha-

---

[23] Павилёнис, Р. И.: Проблема смысла. Современный логико-философский анализ языка. Москва: Мысль, 1983, с. 280.

[24] Серебренников, Б. А.: Предисловие. In Серебренников, Б. А. – Кубрякова, Е. С. – Постовалова В. И. и др.: Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира. Москва: Наука, 1988, с. 6.

[25] Серебренников, Б. А.: Как происходит отражение картины мира в языке? In Серебренников, Б. А. – Кубрякова, Е. С. – Постовалова В. И. и др.: Роль человеческого фактора в языке. Язык и картина мира. Москва: Наука, 1988, с. 107.

[26] Арутюнова, Н. Д.: О работе группы «Логический анализ языка» Института языкознания. In Арутюнова, Н. Д. – Спиридонова, Н. Ф. (ред.): Логический анализ языка. Избранное. 1988 – 1995. Москва: Индрик, 2003, с. 10.

ľovanie konkrétnejších extenzií významov) a reťazec sa uzatvára identifikáciou zrodu termínov ako konceptov vyššieho rádu. Konceptuálna analýza súvisí s kognitívno-diskurzívnou paradigmou poznania. Podľa jej teoretických princípov všetky jazykové javy by mali byť skúmané v dvoch aspektoch: ako kognitívne a aj ako komunikačné či diskurzívne.[27]

Cieľom štúdie je ukázať kooperáciu a divergenciu vo vnútri konceptov PRAVDA a LOŽ, v každom z nich nájsť priamu či sprostredkovanú súvislosť s primárnymi konceptmi a poukázať na úlohu transpozičného mechanizmu pri kreovaní nových konceptov, z ktorých niektoré ako relatívne posledný prvok stoja na konci konceptuálnej analýzy.

Konceptuálnu analýzu realizujeme na základe metodiky akademika J. Stepanova[28], podľa ktorej rekonštrukcia konceptu musí rešpektovať trojvrstvovú štruktúru konceptu, pričom sa hľadá jeho pôvodný zmysel, ktorý nie je v bežnej podobe slova pozorovateľný. Prvý krok rekonštrukcie znamená vyjsť z aktuálnej podoby slova. Druhým krokom je vziať do úvahy archaické podoby slova či jeho zastarávajúce synonymá a sémanticky relevantné frazémy. Tie najmä ako uchovávatelia primárnych konceptov prinášajú indície prameniace z nimi sprostredkovávaného obrazu, ktorý môže odkazovať na východiskový koncept. Tým je v konečnom dôsledku až vnútorná forma slova, ktorá sa odkrýva etymologickou analýzou. Hypoteticky sa predpokladá, že zdrojovým konceptom bude pomenovanie reflektujúce zmyslové vnímanie sveta, ako vyplýva z charakteristiky konceptu. Opodstatnené je tiež anticipovať, že pôvodný koncept ako produkt vnemu môže byť sprostredkovaný iným konceptom, stojacim bližšie k pilierom konceptosféry než skúmané slovo. Rekonštrukcia konceptov má ukázať, že koncepty nie sú izolované, ale že vždy bezprostredne alebo sprostredkovane súvisia. Ich prepojenie je zdrojom asociácií, ktoré sú bezpodmienečné a spontánne nastupujú v nominačnom akte pri vzniku nových pomenovaní. Tie vznikajú v komunikačnom akte a sú reflexiou potrieb aktuálneho spoločenského diskurzu. Tento faktor motivoval konštituovanie metódy diskurzívno-naratívnej analýzy, ktorá je súčasťou teórie živého slova N. F. Alefirenka.[29] Táto teória interpretuje vznik nových pomenovaní ako evolučnú teóriu jazyka a slovo vnímané ako koncept chápe ako živý organizmus a jeho význam ako množinu sémantických príznakov, ktorých potenciál nebol v prvotnej nominácii denotačného aktu úplne vyčerpaný.

---

[27] Dichotómia kognície a komunikácie je analogická k iným známym dichotómiám: F. de Saussure – jazyk a reč, N. A. Chomsky – kompetencia a performancia.

[28] Степанов, Ю. С.: Константы: Словарь русской культуры: Опыт исследования. Москва: Языки русской культуры, 1997, с. 824.

[29] Алефиренко, Н. Ф.: «Живое» слово: проблемы функциональной лексикологии. Москва: Флинта: Наука, 2009. 344 с.

Kombináciou metód konceptuálnej analýzy a metódy diskurzívno-naratívnej analýzy, ktorej teoretickým rámcom je teória živého slova N. F. Alefirenka, chceme dokázať tak prepojenie kultúrnych konceptov a primárnych konceptov, ako aj fakt, že vznik obrazných pomenovaní v jazyku nie je náhodný, ale má svoje determinanty v heterogénnej povahe konceptu či vo viacerých kooperujúcich konceptoch. Alefirenkova teória živého slova predstavuje holistický nástroj nielen na skúmanie sémantických a pragmatických vlastností nových výrazov, najmä ich figuratívnej povahy, ale vysvetľuje aj mechanizmus ich zrodu a odkrýva podstatu porozumenia novým významom na úrovni polysémie, čo je jednou z kľúčových otázok lexikálnej sémantiky. Alefirenko na najmenšiu jednotku pomenovania nazerá ako na živý organizmus, ktorý sa vyvíja, teda podlieha evolučným tendenciám. Týmto sa teória *živého slova* stáva jednou z najucelenejších teórií lexikálnej sémantiky, ktoré vysvetľujú vývoj lexikónu jazyka a odhaľujú smerovanie sémantických zmien. Impulz k zrodu nových (najčastejšie obrazných) pomenovaní nachádza v diskurze, v kognitívno-diskurzívnej aktivite človeka a v jeho lingvokreatívnej dispozícii. V tomto lingvokreatívnom procese zrodu nových nominácií či nových významov uzualizovaných foriem, živenom asociáciami, je človek ovplyvňovaný existujúcimi významami, zmyslovým vnímaním sveta a rozumovo-kauzálnou skúsenosťou prameniacou v jeho prírodnom i sociálnom bytí.

3.2 Rekonštrukcia konceptu PRAVDA vo vetve ASS

Podľa Alefirenka[30] je jazykové vedomie organizované ako asociačno-sémantická sieť (ďalej ASS), ktorá sa v nominačno-komunikačných aktoch aktivizuje vyvolaním asociácie. ASS (jej existencia a funkčnosť) má vzostupný vývoj od najstarších pomenovaní k najmladším (a to tak z aspektu ontogenézy reči, ako aj fylogenézy jazyka). Jej rekonštrukcia je založená na odkrývaní vrstiev konceptu opísaných J. Stepanovom.[31] V rekonštrukcii asociačno-sémantickej siete sa ukazuje, že niektoré lexémy zanikajú (odumierajú, lebo ich neživí spoločensko-komunikačný kontext), ale aj ich vplyvom sa nové výrazy kreujú, pretože svojím významom obohatili zdrojový koncept. Nové nominácie vznikajú, resp. sa podobne ako živé bytosti „narodia" z aktuálnych (a zrejme aj akútnych) potrieb sociálno-pragmatického substrátu. Zmyslom rekonštrukcie (časti) ASS je nájsť zdrojový koncept, resp. minimálny sémantický invariant. Ten sa stáva zdrojovou doménou pre zrod nových nominácií, často obrazného charakteru. Mechaniz-

---

30 Алефиренко, Н. Ф.: «Живое» слово: проблемы функциональной лексикологии. Москва: Флинта: Наука, 2009. 344 с.

31 Степанов, Ю. С.: Константы: Словарь русской культуры: Опыт исследования. Москва: Языки русской культуры, 1997. 824 с.

mom, ktorý sa skrýva za dynamikou asociačných nominačných procesov, je konceptuálna metafora, niekedy označovaná aj ako kognitívna metafora, ktorú na rozdiel od poetickej metafory treba považovať za figúru poznania a myslenia.[32]

Asociačno-sémantické vzťahy medzi významami verbalizovaných konceptov je možné v zjednodušenej podobe rekonštruovať a zobraziť alebo ako sieť, alebo podrobnejšie opísať ako jej vetvu s hierarchickým radením konceptov od pomenovania obrazu ich zmyslového vnímania k nepriamym, často frazeologizovaným pomenovaniam a následne až k jednoslovným metaforám. Každé ďalšie pomenovanie v postupnosti vetvy ASS svojím komunikačno-pragmatickým zmyslom v istej miere zachováva invariantnú hodnotu zdrojového konceptu, no súčasne obohacuje zdrojovú doménu. Tým rastie jej potenciál pre nové možné nominačné akty, ktoré budú stimulované meniacou sa realitou a novými potrebami spoločensko-politického diskurzu, prípadne postojmi a relevantným emocionálnym prežívaním používateľov jazyka.

Pre koncept PRAVDA považujeme za najbližšie a ontologicky staršie koncepty sprostredkované zmyslovým vnímaním koncepty VIDIEŤ a VEDIEŤ, čo je dokázané ich etymologickým rozborom.[33] Ak dodržíme metodiku rekonštrukcie konceptu a identifikujeme staršie významy slova pravda, zistíme, že etymologický rozbor odkazuje na všeslovanské slovo *pravý*. V. Machek[34] v etymologickom slovníku uvádza, že pravý pôvodne znamenalo rovný, priamy, v etickom význame idúci bez okľúk – iustus, verus. Praslovanské **pravъ* je z indoeurópskeho **prō -uo -*, kde **pra-*, **pro-* je etymologicky totožné s predponou *pra -* (v češtine aj *pro-*). Pôvodný význam je vpredu, dopredu idúci, t. j. priamy. Odtiaľ aj v mravnom zmysle spravodlivý.[35] Termín *pravda* až do 18. storočia označoval v slovenčine spravodlivosť, súdny poriadok, právny poriadok, ale aj súdne rozhodnutie, čo odkazuje na identický zdrojový koncept *pravъ* znamenajúci ozajstný, skutočný, preto spravodlivý.

Stručný etymologický slovník slovenčiny[36] uvádza, že slovo *pravda* je v našom jazyku doložené od 13. storočia. Praslovanské **pravъda* je odvodené od slovesa **praviti* vo význame robiť priamym, rovným, čo sa sémanticky im-

---

[32] Aristoteles nevnímal metaforu len ako poetickú figúru, ale tvrdil, že metafora je figúrou ľudského myslenia a poznania, no táto myšlienka upadla do zabudnutia až do začiatku 80. rokov 20. storočia, keď vznikla práca *Metafory, ktorými žijeme* (Johnson – Lakoff, 1982, český preklad 2002) a dokázalo sa, že obrazné pomenovania nie sú náhodné.

[33] Kováčová, Z. – Ciprianová, E.: Revealing the anthropocentric nature of language and the theory of the living word in the interpretation of the concepts vidieť 'see', vedieť 'know' and veriť 'believe' in the Slovak language. In: Topics in Linguistics, 2016, vol. 17, no. 2, pp. 59-72.

[34] Machek, V.: Etymologický slovník jazyka českého. 3. vyd. Praha: Lidové noviny, 1997, s. 481.

[35] Rejzek, J.: Český etymologický slovník. Voznice: LEDA, 2001, s. 497.

[36] Králik, Ľ.: Stručný etymologický slovník slovenčiny. Bratislava: Veda, 2015, s. 465.

plikovalo do slov riadiť, spravovať; *_praviti_ znamená aj hovoriť pravdu, uvádzať na pravú mieru a tiež je odvodené od *_pravъ_.

V rekonštrukcii vetvy ASS počet opakovaní znamienka > má odlíšiť slová, ktoré majú z aspektu mentálnej operácie nevyhnutnej na ich porozumenie hodnotu znaku[37] na úrovni ikonu (obraz vnemu či skúsenosti sa reálne sprostredkováva), indexu (prítomný je symptóm a anticipuje sa dedukcia) a slová, ktoré majú hodnotu znaku na úrovni symbolu, najčastejšie ide o pomenovania terminologickej povahy (často značne popularizované), ktoré vznikli najmä v dôsledku účinkovania konceptuálnej metafory, no ich obrazný charakter používateľ jazyka nevníma, pretože boli gramatikalizované. Východisková forma stojí najbližšie telesnému či zmyslovému vnímaniu, resp. skúsenosti. Vzhľadom na to, že slovo v prirodzenom jazyku, resp. jeho forma, je identifikované ako symbol, vnímame hodnotu kategorizovaných znakov ako implicitnú, t. j. zavádzame pojmy implicitná ikonickosť, implicitná indexovosť a implicitná symbolovosť.

Na základe etymologického rozboru môžeme vetvu ASS súvisiacu s vývinom konceptu PRAVDA rekonštruovať. Na základe zmyslového vnímania etablovaných konceptov VIDIEŤ a VEDIEŤ vzniká protokoncept 1 * Praslov. *PRAVЪ vo význame priamy, idúci vpredu, dopredu. Tento protokoncept sa diverzifikoval a jeho vetva sa v ASS ďalej člení na dva autonómne sa vyvíjajúce subkoncepty. Prvý subkoncept dáva vznik pomenovaniam, pre ktoré je spoločná hodnota smerovania: *PRAVЪ > priamy (vo význame rovný) >> priamy pohľad >> priamy človek >> rovný chlap >>> pravidlo >>> spravovať (riadiť) >>> priamka >>> priamy uhol >>> pravý uhol >>> priamočiary (napr. priamočiare riešenie).

Druhý subkoncept * Praslov. *PRAVЪ sa môže ďalej vetviť, a to:

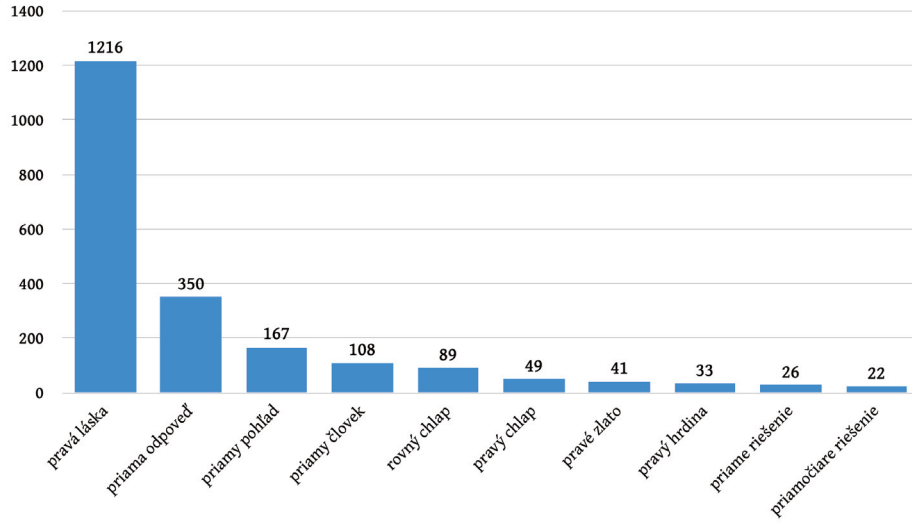
a) ako atribút pravý: *PRAVЪ > pravý (v zmysle ozajstný, skutočný) >> pravý chlap / hrdina >> pravá ruka (skutočná, tá, ktorá sa vystiera prvá; koncept je posilnený základnou modlitbou kresťanov – v Kréde o zmŕtvychvstalom Kristovi, ktorý „*sedí po pravici Božej*“) >> mať obidve ruky ľavé (ako opozitum podčiarkujúce hodnotu pravej ruky) >> pravá láska >>> pravá oceľ >>> pravý hodváb >>> pravica (ako pomenovanie pravej ruky, ale aj ako metonymické označenie ideového smerovania v spoločensko-politickom diskurze; opozitum ľavica);
b) Protokoncept 2 * Praslov. *PRAVЪ vo význame pravda: *PRAVЪ > praviti > rozprávať > pravda (odkazuje na zdrojové koncepty vidieť, vedieť, ale aj veriť) >> celá, resp. polovičná pravda >> správne >> správny človek >> spravodlivosť >> právo (na niečo) >> spravovať (niečo riadiť) >>> správa (napr.

[37] Peirce, C. S.: Collected papers, Vol. II, Elements of logic. Hartshorne, C. – P. Weiss (eds.). Cambridge, MA: Harvard University Press, 1932, pp. 127-132.

štátna) >>> právo (veda) >>> právne vedy >>> správne právo >>> pravda (v teórii jazyka častica, ktorá vyzýva k dosvedčeniu niečoho, čo odkazuje na koncept vedenia a videnia; v českom jazyku túto funkciu plní častica viď) >>> pravdepodobnosť >>> právoplatnosť.

3.2.1 Frekvencia konceptu PRAVDA v diskurze

Výskyt konceptu PRAVDA sme sledovali v publicistických textoch, ktoré považujeme za relevantnú reflexiu spoločenského či spoločensko-politického diskurzu. Zdrojom výskytu vybraných slovných spojení je podkorpus publicistických textov Slovenského národného korpusu (SNK).[38] Frekvenciu vyjadrujú dva grafy, ktoré korešpondujú s vyššie spomenutými dvoma protokonceptmi identifikovanými vo vetve ASS. V SNK bol predmetom zisťovania výskyt týchto slovných spojení pre protokoncept 1: *priamy človek, priama odpoveď, priame riešenie, rovný chlap, pravý chlap, pravý hrdina, pravá láska, pravé zlato, priamy pohľad, priamočiare riešenie*. Počet výskytov vyjadruje nasledujúci graf.

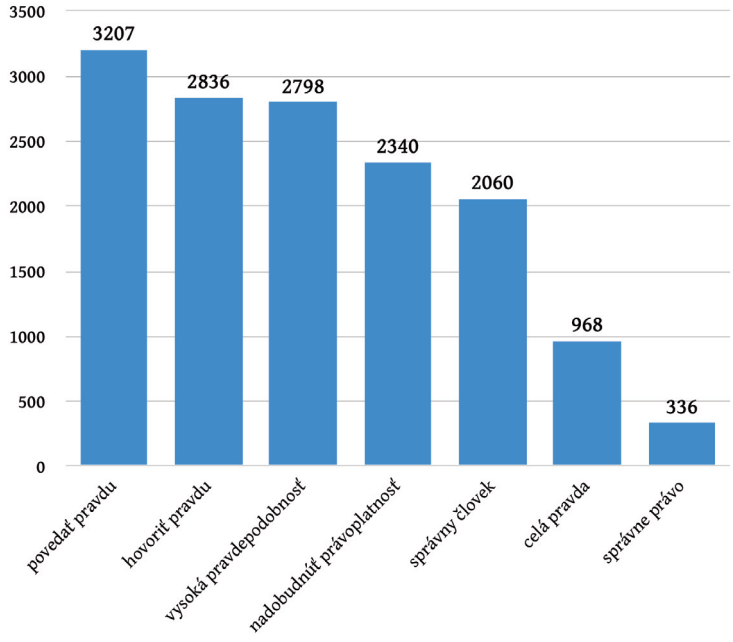
Graf 1: Výskyt slovných spojení reflektujúcich protokoncept 1 vo význame obidvoch subkonceptov: priamy a skutočný (ozajstný).

Najviac frekventované spojenie *pravá láska* súvisí s významom ozajstný, skutočný. Druhé najčastejšie spojenie *priama odpoveď* súvisí s výpoveďou, t. j. sprostredkovane s konceptom VEDIEŤ a tretie najviac frekventované spojenie

[38] Slovenský národný korpus – prim-11.0-public-inf. Bratislava: Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, v. v. i., 2025. Dostupný z WWW: https://korpus.sk

priamy pohľad súvisí s konceptom VIDIEŤ. Aj keď sme zaradili spojenia *pravé zlato, pravý hrdina*, ich výskyt bol zanedbateľný. Z počtu nálezov a následných porovnaní je možné dedukovať, že rezonujú spojenia, ktoré súvisia s človekom a jeho morálnymi hodnotami.

Pre protokoncept 2 prameniaci v nominácii praviti sme v SNK zisťovali výskyt spojení: *povedať pravdu, hovoriť pravdu, celá pravda, správny človek, vysoká pravdepodobnosť, správne právo, nadobudnúť právoplatnosť*. Počet výskytov vyjadruje nasledujúci graf.

Graf 2: Výskyt slovných spojení reflektujúcich protokoncept 2 vo význame *pravda*.

V spojení *povedať pravdu* sa reflektuje kooperácia konceptov VEDIEŤ a PRAVDA. V spojení *hovoriť pravdu* je slovo *hovoriť* použité ako synonymum *povedať*, t. j. *praviti*, čím sa koncept PRAVDA vyjadruje opakovane. V terminologickom spojení *správne právo* sa kombinujú 2 významy transponované od identického konceptu PRAVDA, t. j. kooperujú koncepty spravovať a systém predpisov regulujúcich život society. V prípade spojenia *správny človek* sa ukazuje prepojenie s protokonceptom 1. Spojenie *nadobudnúť právoplatnosť* ilustruje nominatívny akt odborného termínu spojením bežných pomenovaní. Jeho vysoká početnosť reflektuje akcentovanie rešpektu voči autorite zákona v spoločensko-politickom diskurze.

3.3 Rekonštrukcia konceptu LOŽ vo vetve ASS

Koncepty popri tom, že tvoria hierarchizovanú ASS, vstupujú aj do vzájomných vzťahov: môžu sa kombinovať, vrstviť alebo vytvárať opozície. Oproti konceptu PRAVDA stojí koncept LOŽ, čo z aspektu etymológie nominácií ako vnútornej formy slova znamená opozíciu * Praslov. *PRAVЪ vo význame priamy voči * Praslov. *KRIVЪ – s významom zaoblený, zakrivený, odvodené od ide. *(s)kel-*, čo znamená ohýbať, krivý.

Hovoriť lož znamená klamať a vnútorná forma tohto slova odkrýva primárny koncept. Sloveso *klamať* má praslovanský pôvod v slove **klamati*, odvodené od ide. **kel-* ‚volať, kričať, robiť hluk'. Iný výklad vychádza z **klōm-* z ide. *(s)kel-, t. j. ‚ohýbať, krivý', z ktorého vzišli aj slovenské slovesá *klaňať sa* a *kloniť*, čo sa porovnáva s gr. *skolios* (σκολιός) – krivý zahnutý, *kōlon* (κῶλον) – kĺb, sthnem. *skelah* – šikmý, krivý a lat. *scelus* – zločin, hanebnosť, krivosť v morálnej oblasti. *Krivý, zakrivený, skrivený* korešponduje s vnútornou formou slov *klamať, luhať* a zastaraného *lyhať*. V Slovníku slovenského jazyka[39] je slovesu *zohnúť* pripísaná hodnota expresívnosti a hovorovosti a jeden z významov je nepovedať pravdu, oklamať. Podobne Historický slovník slovenského jazyka[40] pri opise hesla *zahnúť* uvádza ako synonymný význam nehovoriť pravdu, niečo zamlčovať, klamať.

Pri rekonštrukcii relevantnej vetvy ASS sa slovesá *zohnúť* a *zahnúť* vyskytujú v podmnožine prenesených pomenovaní v dôsledku účinku konceptuálnej metafory:

Protokoncept 1 * Praslov. *LЪŽЬ[41] > lož > luhať > klamať >> klamať, až sa mu z huby práši >> do očí bijúca lož >> očividné klamstvo >> luhať / luhár >> zlyhať (nedodržať sľub; neplniť očakávaný výkon) >>> zamlčiavať pravdu >>> lesť (vedomé uvedenie do omylu) >>> klamlivá reklama (odborný termín v obchodnom práve) >>> nekalá súťaž (odborný termín v obchodnom práve).

Protokoncept 2 * Praslov. *KRIVЪ[42] > krivý > kriviť > krívať >> skrivodlivosť >> krivda >> krivé obvinenie >> krivá prísaha >> krivoprísažník >> krivý charakter (o človeku, ktorý nemá svedomie) >> krivák (o človeku) >> krivé slovo >> mať krivé chodníčky >> krivé zrkadlo >> ohýbať pravdu >> ohýbať / zohnúť / ohnúť zákon >> zahnúť (byť neverný) >> motať niekoho >>> zavádzať (vedome klamať) >>> krivka (opak priamky) >>> krivica.

---

39 Peciar, Š. (red.): Slovník slovenského jazyka V. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1965, s. 420.

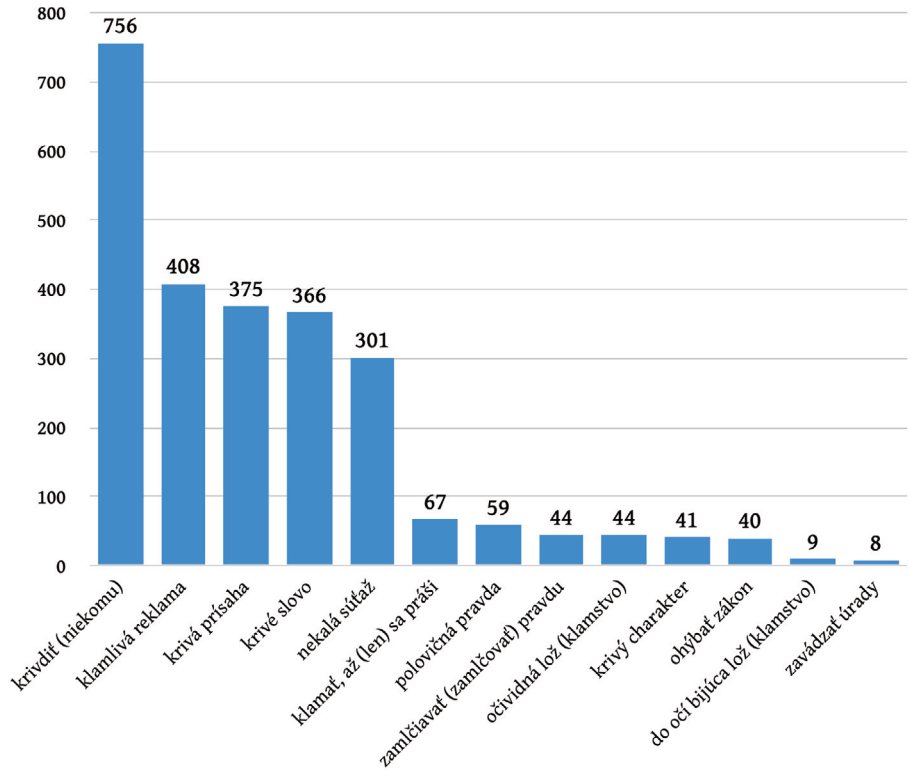
40 Majtán, M. – Kuchar, R. – Skladaná, J. (red.): Historický slovník slovenského jazyka. Z – Ž. Dodatky. Bratislava: Veda, 2008, 542 s.

41 Králik, Ľ.: Stručný etymologický slovník slovenčiny. Bratislava: Veda, 2015, s. 333.

42 Králik, Ľ.: Stručný etymologický slovník slovenčiny, c. d., s. 301.

3.3.1 Frekvencia konceptu LOŽ v diskurze

Výskyt konceptu LOŽ sme sledovali v publicistických textoch a údaje o počte výskytu vybraných spojení sme získali z podkorpusu publicistických textov SNK. Sledovali sme výskyt týchto slovných spojení (kolokátov): *klamať, až (len) sa práši*; *do očí bijúca lož (do očí bijúce klamstvo)*; *očividná lož (očividné klamstvo)*; *zamlčiavať (zamlčovať) pravdu*; *polovičná pravda*; *krivá prísaha*; *krivý charakter*; *krivé slovo*; *ohýbať zákon*; *krivdiť (niekomu)*, *zavádzať úrady*, *klamlivá reklama*; *nekalá súťaž*. Ich početnosť je vyjadrená v nasledujúcom grafe.

Graf 3: Výskyt slovných spojení v podkorpuse publicistických textov.

Slovné spojenie s najvyšším počtom výskytov krivdiť (niekomu) poukazuje na akcentovanie ujmy, nespravodlivosti v spoločensko-politickom diskurze. Ďalšie tri pozície nadobudli kolokáty, pre ktoré je spoločné, že vždy poukazujú na chápanie konceptu LOŽ ako na stratu z aspektu jednotlivca v každom komunikačnom akte, ak ho chápeme ako zdieľanie. Ak niečo nie je pravda, tak nie

je čo zdieľať, komunikácia je bezpredmetná. Spojenia klamlivá reklama, krivá prísaha, krivé slovo implicitne odkazujú na prehovor a tým aj na význam archaizmu praviti, t. j. na protokoncept * Praslov. *PRAVЪ, s ktorým sa protokoncept * Praslov. *KRIVЪ a *LЪŽЬ dostáva do opozície, umožňuje tvoriť antonymá voči nomináciám, ktoré patria k obidvom protokonceptom * Praslov. *PRAVЪ.

3.4 Axiologická podstata konceptov PRAVDA a LOŽ vo frazémach

Hierarchia hodnôt, ktorú dané jazykovo-kultúrne spoločenstvo vytvorilo a dlhodobo ju rešpektuje, je explicitne reflektovaná vo frazémach a parémiách[43], pričom je možné v nich identifikovať princíp emergencie považovaný v kognitívnej lingvistike za rozhodujúci pri vysvetľovaní sémantiky a sémantických posunov v pomenovaniach:

a) Pravda sa vzťahuje na reč: najmä v spojeniach so slovesom povedať (resp. sa vyskytuje komponent, ktorý na reč odkazuje), čím súvisí s konceptom VEDIEŤ: *Povedz pravdu, prebiješ (si) hlavu*; *Čo človek vie, to nech povie*; *Povedz pravdu a nechaj tak*; *Krivé slovo z úst nevypustí.*

b) Pravda súvisí s konceptom VIDIEŤ: *Vyniesť pravdu na svetlo Božie*; *Časom všetko na povrch vyjde*; *Nič nie je skryté pod slnkom.*

c) Pravda sa chápe ako trvalá a nepopierateľná hodnota, čím sa akcentuje svedomie človeka a tým aj koncept VEDIEŤ (byť si vedomý): *Čo je pravda, nie je hriech*; *S pravdou môžeš ísť pred Boha aj pred ľudí*; *Pravda naveky trvá*; *Pravda sa neutopí vo vode a nezhorí v ohni*; *Pravda nestratí z ceny, i keď zostarne*; *nič nie je tak tenko upradené, aby nebolo na svetlo prenesené.*

d) Pravda a lož sú komplementárne – klamať znamená popierať pravdu: *Odťahuje sa od pravdy*; *Nikdy nepovie pravého (pravdivého) slova*; *Pravdou ani nedýchne*; *Nechce s pravdou von*; *Kto raz zaluhal, tomu ani pravdu neveria*; *Klamstvo dočasu, spravodlivosť naveky.*

e) Lož súvisí s rečou a konceptom VEDIEŤ: *Klamárovi neveria, aj keď pravdu hovorí*; *Kto mnoho hovorí, mnoho cigáni*; *Kto chce klamať, musí mať dobrú pamäť*; *Lož a klam, zradí sa sám.*

f) Zavádzať znamená klamať: *Ťahať medové motúzy popod nos*; *Nestojí si v slove*; *Keď vtáčka lapajú, pekne mu spievajú*; *Sľubuje aj to, čo nemá*; *Už sa vyspal z toho, čo sľúbil (zabudol)*. Slovesá *sľubovať, stáť si za slovom, spievať* znamenajú povedať, t. j. súvisia s obidvoma konceptmi VEDIEŤ a VIDIEŤ.

---

[43] Zdrojom frazém je Habovštiaková, K. – Krošláková, E.: Frazeologický slovník. Človek a príroda vo frazeológii. Bratislava: Veda, 1996. 176 s.

g) Koncept PRAVDA je obsiahnutý v slovách svedčiť, svedok, presviedčať: *Vidieť na vlastné oči*; *To je pravda nad slnko jasnejšia*; *To je moja reč*; *To je taká pravda, ako že ma tu vidíš*; *To je svätá pravda; Boh mi je svedkom*.

3.5 Koncept PRAVDA vo veľkomoravskom zákonníku a v súčasnej právnej úprave

To, ako spoločnosť reflektuje pravdu a v akej miere odmieta či trestá klamstvo a lož, sa (okrem iného) odráža v spoločenských normách, najmä v zákonoch a pravidlách, a to od najstarších organizačne sformovaných štátnych útvarov. Podmienkou štátnosti je suverénne vykonávaná štátna správa (moc), ktorej zákony sú jej pilierom a zároveň implicitnou súčasťou. V týchto intenciách je opodstatnené identifikovať niektoré kľúčové ustanovenia v dobovej legislatívnej úprave.

Úvodné slová vo veľkomoravskej pamiatke Zakon sudnyj ljudem (ZSL) „*Pred každým právom sluší sa o Božom práve hovoriť*“[44] demonštrujú prítomnosť verbalizovaného konceptu právo. V Živote Metodovom sa opakovane vyskytuje lexéma pravda, ktorá mala pôvodne širší význam v porovnaní so sémantickou hodnotou tohto pojmu dnes. To v zmysle vyššie opísaných metodických postupov a východiskovej metodológie v teórii živého slova poukazuje na heterogénnosť zdrojového konceptu, a tým aj na jeho potenciál dať vznik významovo špecifickejším nomináciám pri zachovaní pôvodného invariantného hodnotového prvku.

Slovo *pravda* je doložené v jednom z najstarších spisov napísaných v staroslovienčine na Veľkej Morave, a to v posolstve veľkomoravského panovníka Rastislava byzantskému cisárovi Michalovi III. zachovanom v Živote Metodovom: *Stalo sa v tie dni: Rastislav, knieža slovienske, so Svätoplukom poslali poslov z Moravy k cisárovi Michalovi, hovoriac takto: Božou milosťou zdraví sme, i prišli k nám učitelia mnohí, kresťania z Vlách i Grécka, i z Nemiec, učiac nás rozlične. Ale my Slovieni sme prostý ľud a nemáme, kto by nás napravil na pravdu a zmysel vyložil.... Vladyka, pošli nám takého muža, ktorý nám zavedie všeobecnú spravodlivosť* (Život Metodov, V. kap.). Slovo pravda tu znamená spravodlivosť, súdny poriadok, právny poriadok, súdne rozhodnutie. V tomto význame sa termín „pravda“ u nás udržal až do 18. storočia.[45]

Naplnenie idey štátnej samostatnosti a nezávislosti bolo spojené aj so zachovaním kultúrnej identity spoločenstva, čo predpokladalo dosiahnuť cirkev-

---

[44] Zdroj ukážok zo ZSL: Laclavíková, M. – Švecová, A.: Pramene práva na území Slovenska I. Od najstarších čias do roku 1790. Trnava: Typi Universitas Tyrnaviensis, 2007. 415 s.

[45] Pauliny, E.: Dejiny spisovnej slovenčiny od začiatkov po súčasnosť. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1983. 248 s.

nosprávnu samostatnosť. To si popri vzniku staroslovienskych bohoslužobných textov vyžadovalo aj vznik súboru zákonných noriem, ktoré boli nevyhnutné pre spravovanie štátu, no súčasne museli nadviazať na zaužívané zvyky a obyčaje. Takéto kroky vychádzali z anticipácie zachovania kontinuity v jazyku, náboženstve a iných kultúrnych prejavoch. P. Žigo a M. Kučera píšu: „Ako ukázali výskumy J. Vašicu, podstatou misie Konštantína a Metoda na Veľkej Morave nebolo misionárske hlásanie kresťanstva, veď kresťanstvo bolo u nás známe a rozšírené možno už sto rokov pred ich príchodom. Podstatou ich práce u nás bolo zavedenie civilného právneho poriadku“[46]. Spomenutá dvojica otázku autorstva interpretuje aj prostredníctvom hymny svätému Cyrilovi: *Kyrile, slavne učitelju dobrotě, nauči Moravljany svoimi činmi boga blagodariti, prělagaję na slověnьskyi językъ otъ grьčьskajego zakonъ gospъdьnъ i pravъdǫ jego.*[47] Ako z textu hymny, ale aj z prekladu ZSL vyplýva, slová zakonъ a pravьda sa vyskytujú v tesnej blízkosti, v jednom kontexte.

V tom čase sa zákony vydávali vtedy, keď bolo nevyhnutné zmeniť alebo nahradiť obyčaje. Právna obyčaj[48] je považovaná za najstarší pôvodný prameň práva, predstavuje prechod od pôvodných zvykov k právnej regulácii spoločnosti. Veľkomoravský štátny útvar mal obyčajové právo, ktorým sa riadil. Dôkazom je kompozícia konkrétnych ustanovení v ZSL, keď vedľa seba koexistujú sankcie vyplývajúce z obyčaje a sankcie, ktoré sú dané na základe cirkevného práva, napr. článok 15: *Kto z nepriateľstva alebo kvôli lúpeži majetku podpaľuje ohňom obytné budovy, nech ho upália, ak je to v meste. Ak je to na dedine alebo v usadlosti, nech ho popravia mečom. Ale podľa cirkevného práva sa odovzdáva na pokánie na dvanásť rokov, lebo je to nepriateľ.* V tomto ustanovení a v mnohých ďalších je trest smrti nahradený pokáním v trvaní 12 rokov. ZSL preferoval v porovnaní s obyčajovým právom tresty, ktoré neboli absolútne. Namiesto pozbavenia života či zmrzačenia navrhoval pokánie a materiálnu náhradu škody v zmysle rešpektovania Božieho zákona, ktorý ochraňuje život a zakazuje brať život inému človeku. Text ZSL je bohato prestúpený návrhmi pokánia (v dnešnom chápaní stratou slobody na určitý čas) ako alternatív označovaných ako *epitímie*[49]. V ranom stredoveku boli v rukách cirkevných hodnostárov ako predstaviteľov súdnej moci penitenciálne knihy – zoznamy hriechov a trestov, ktoré zodpovedali konkrétnemu previneniu. V ZSL majú pôvod niektoré staré slovanské termíny, napr. *suppani – župani*. Územie veľkomoravského štátneho útvaru bolo rozdelené na hradské župy, na čele župy stál župan (špán) ako zástupca panovníka.[50]

---

[46] Žigo, P. – Kučera, M. a kol.: Na písme zostalo. Dokumenty Veľkej Moravy. Bratislava: Perfekt, 2012, s. 104.

[47] Žigo, P. – Kučera, M. a kol.: Na písme zostalo. Dokumenty Veľkej Moravy. Bratislava: Perfekt, 2012, s. 105.

[48] Prusák, J.: Teória práva. 2. vyd. Bratislava: Právnická fakulta UK, 1999, s. 184.

[49] Laclavíková, M. – Švecová, A.: Pramene práva na území Slovenska I. Od najstarších čias do roku 1790, c. d., s. 48.

V prvom článku ZSL sa zdôrazňuje nestrannosť na súdoch, autor sa dovoláva Božej pravdy a zdôrazňuje nadradenosť „božích", resp. cirkevných zákonov nad zákonmi svetskými. ZSL obsahuje články o aktívnej účasti svedkov. V čl. 2 sa hovorí o význame a postavení svedkov: *V každom spore, žalobe a udaní treba dodržať, aby knieža a sudca neprijímali udanie bez vypočutia mnohých svedkov. Treba povedať stranám, žalobcom a udavačom: Ak to nedokážete s pomocou svedkov, ako káže i zákon Boží, očakávajte, že prijmete rovnaký trest, aký ste vyslovili proti druhému. Tak prikazuje Boží zákon, a kto ho nezachováva, nech je prekliaty.*

Kto je svedok, sa presnejšie vymedzuje v čl. 7a, ktorý má názov O svedkoch. Aj z dnešného hľadiska je pozoruhodné vymedzenie svedka: *Treba však hľadať svedkov pravdivých, bojacich sa Boha, vážených a takých, čo nemajú nijakú nenávisť ani zlobu, ani hnev, ani spor, ani obvinenie proti tomu, o kom svedčia, ale iba strach z Boha a jeho spravodlivosti. Počet svedkov nech je jedenásť alebo aj viac ako tento počet. V malom spore od siedmich do troch, ale nie menej ako tento počet. Sudca má však moc prijať záloh od toho, proti komu vypovedajú, a určiť svedkom prísahu alebo aj pokutu, alebo rovnaký trest, ak sa niekedy ukáže, že klamali. Ani v jednom spore sa nemajú prijímať za svedkov tí, ktorých niekedy usvedčili, že klamú alebo prestupujú zákon Boží, alebo vedú zvrátený život, alebo ktorí sa ako nespôsobilí vylučujú z prísahy.*[51]

V článku 20 ZSL sa zakazuje svedčiť z počutia, a to aj županom. Súčasný trestný poriadok (v SR)[52] tiež vymedzuje inštitút svedka. Nebezpečenstvo krivého svedectva (definovaného ako krivá výpoveď) či klamstva sa oproti určenému počtu svedkov v ZSL kompenzuje trestom odňatia slobody, napr. v § 346 ods. 1 Trestného zákona: *Kto ako svedok v konaní pred súdom alebo v trestnom konaní alebo na účely trestného konania v cudzine pred prokurátorom alebo policajtom, alebo pred sudcom medzinárodného orgánu uznaného Slovenskou republikou uvedie nepravdu o okolnosti, ktorá má podstatný význam pre rozhodnutie, alebo kto takú okolnosť zamlčí, potrestá sa odňatím slobody na jeden rok až päť rokov.*[53] V terajšom právnom systéme SR Trestný poriadok nevylučuje použitie nepriameho svedectva, na rozdiel od spomenutého historického dokumentu, aj keď súdy mu prikladajú len okrajový význam, nepovažujú ho za úplne spoľahlivé, ale ani ho striktne nevylučujú. V aktuálnej právnej teórii sa svedok definuje takto: *Svedok je fyzická osoba, ktorá bola vyzvaná orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom, aby ako svedok vypovedala o skutočnostiach dôležitých pre trestné stíhanie, ktoré vnímala svo-*

---

[50] Župani boli aj najvyššími súdnymi orgánmi – iudices (Mosný, P. – Hubenák, L.: Dejiny štátu a práva na Slovensku. Košice: Aprilla, 2008, s. 17).

[51] Laclavíková, M. – Švecová, A.: Pramene práva na území Slovenska I. Od najstarších čias do roku 1790. Trnava: Typi Universitas Tyrnaviensis, 2007, s. 48.

[52] Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov dostupné na https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/301/20260701.

[53] Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov dostupné na https://www.slov-lex.sk/ezbierky/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20260715.

jimi zmyslami.[54] Súčasná právna úprava nepoužíva pojem *očitý svedok*[55], ale v Trestnom zákone sú terminologicky vymedzené: *krivé obvinenie* v § 345, *krivá výpoveď a krivá prísaha* v § 346. Výraz *očitý svedok* nie je v zákonoch definovaný. V spoločensko-politickom diskurze je však frekventovaný, o čom svedčí výskyt kolokátu 3984-krát v SNK v podkorpuse publicistických textov.

4. Záver

Rekonštrukcia konceptov PRAVDA a LOŽ metódami konceptuálnej analýzy a diskurzívno-naratívnej analýzy a ich reflexia v spoločensko-politickom diskurze ukázala, že medzi jazykom a rečou neexistujú pevné hranice a všetky im pripisované parametre sú relatívne. Dichotómia kognícia – komunikácia je daná ich úlohou v označovaní a opisovaní sveta, v ich funkcii pri orientácii človeka v interakcii s prostredím a s ostatnými ľuďmi, ako aj v úlohe orientácie v mentálnom priestore, t. j. v oblasti vedomia vytvorenej konceptuálnym systémom.

V kontexte doterajších výskumov koncepty VIDIEŤ a MYSLIEŤ, čo sa v prípade svedka v tejto štúdii deklaruje ako VEDIEŤ, považuje A. Wierzbicka[56] za mentálne predikáty a za jeden zo základných komunikačných nástrojov. Vidieť interpretuje ako univerzálnu elementárnu sémantickú jednotku a podotýka, že to, čo niekto videl na vlastné oči, je vierohodnejšia informácia než akákoľvek inak získaná informácia.

Preukázanie vzťahu konceptu PRAVDA k dvom zdrojovým konceptom VIDIEŤ a VEDIEŤ, ktoré sú považované za primárne koncepty a súčasne piliere konceptosféry, znamená, že koncept PRAVÝ a z neho prameniaci koncept PRAVDA predstavujú prechod od zdrojového konceptu empirickej povahy ku kultúrnemu konceptu, čo dokazujú ďalšie koncepty od neho derivované. Tento prechod od empirického či zmyslového vnemu ako zdroja konceptualizácie ku kultúrnemu konceptu je doložený aj divergenciou konceptu *priamy*. Podobne v prípade konceptu nepravdy je relevantné pracovať s protokonceptmi *lož* a *krivý*.

Etymologická rekonštrukcia znamená odkrývanie vnútornej formy slova, ktorá je blízka zdrojovému konceptu. Súčasne poukazuje na istý implicitný sémantický posun, ktorý vznikol na základe pristupujúcej špecifickej sémy v diachronickom vývine jazyka ako reakcia na požiadavky diskurzu. Nové

---

[54] Ivor, J. a kol.: Trestné právo procesné. Druhé, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2010, s. 509.

[55] Tezaurus slovenského práva. Dostupné na: https://www.slov-lex.sk/tezaury/terminy/daf7145d-b116-4766-9b69-e3c83adcf793.

[56] Wierzbicka, A.: Sémantika: elementární a univerzální sémantické jednotky, c. d., s. 93-96.

pomenovania vznikajú s oporou o zdrojové domény – koncepty, ktoré nejakým spôsobom spolupracovali, resp. vstupovali do interakcie, no súčasne prinášali významový posun. Keď vznikne aktuálna potreba pomenovať nový jav či nový aspekt skutočnosti, je aktivizovaný významový potenciál, ktorý sa vplyvom lingvokreatívnej energie ľudského myslenia premieňa na nové nominácie, čím sa sémantická sieť zahusťuje. Zdrojový koncept ako nositeľ nominačného potenciálu je donorom významotvorného potenciálu, ktorý už bol v ňom ako zdrojovej doméne pre transpozičné operácie fixovaný, ale dovtedy nevyužitý. Významy, ktoré už boli etablované vplyvom diskurzívnej aktivity, iniciovali asociačný mechanizmus. Novovzniknutá nominácia – slovo – môže, ale aj nemusí mať expresívny význam, expresivita môže byť len nadobudnutá v konkrétnom kontexte. Štrukturalizácia verbalizovaného konceptu je čisto lingvistická procedúra. V nej je rekonštruovaná cesta vzniku novej nominácie ako mena nového konceptu, ktorá určuje jeho zaradenie do konkrétnej domény poznania a zahŕňa jeho hodnotové a kognitívne charakteristiky.[57]

V zmysle teórie živého slova, ktorá hovorí, že naše jazykové vedomie je organizované ako ASS, ktorá sa v nominačno-komunikačných aktoch aktivizuje spustením asociácie, sme rekonštruovali jej vetvy súvisiace so zvolenými konceptmi. Asociácia je založená na obraznosti ľudského myslenia a svojou podstatou spôsobuje, že v postupnosti uvádzaný člen asociačno-sémantickej siete – frazéma či iné nepriame pomenovanie – nemusí obsahovať identický lexikálny komponent ako predchádzajúci člen, ale obsahuje inú lexému, ktorá pragmaticky korešponduje s novou situáciou a dáva pôvodnej forme nový zmysel, t. j. pomenováva nový význam. Ide o pomenovanie asociovaného významu, ktorý nejakým spôsobom reflektuje predchádzajúce členy radu asociačno-sémantickej siete. Kľúčovým mechanizmom, ktorý dáva zrod novým nomináciám obrazného charakteru, je konceptuálna, resp. kognitívna metafora.

Vetva ASS v zmysle metodológie a relevantných metód sa demonštruje ako vzostupný vývoj od najstarších pomenovaní k najmladším. Rekonštruovateľná je z poznatkov o vývine jazyka, z archaizmov a ich relevantných významov, ako aj z lexikálnych jednotiek používaných v súčasnosti. Etymologická analýza zdrojového konceptu (najmä v prípade pilierov konceptosféry) odkrýva popri zmyslami recipovanej skúsenosti extenziu primárneho významu, a tým aj ďalší sémantický potenciál pre novšie nominácie. Poukázala na sémantický invariant, ktorý sa prenáša do novších jednoslovných či viacslovných nominácií, ktoré majú často charakter figuratívnych výrazov.

---

[57] V intenciách analýzy konceptu PRAVDA sa v perspektíve budúcich výskumov anticipuje jeho súvislosť so sémantickými posunmi pojmov *pozerať*, *hľadieť* a *dívať sa*, ku ktorým došlo v historickom vývine jazyka v dôsledku pristupujúcej špecifickej sémy.

Vetva ASS je rekonštruovaná ako možná postupnosť z príkladov viacslovných i jednoslovných priamych aj figuratívnych výrazov, ktorých identický zdrojový koncept vychádza priamo či sprostredkovane z konkrétneho zmyslového vnemu (preukázala sa najmä spojitosť s konceptmi VIDIEŤ a VEDIEŤ). Postupnosť členov vetvy ASS ukazuje vnútornú kontinuitu medzi jej členmi, smeruje k jednoslovnej metafore a z aspektu slova ako znaku je jej vzostupnosť od ikonickosti a indexovosti k symbolu. Vzhľadom na to, že každé slovo v intenciách teórie znaku má hodnotu symbolu[58], zaviedli sme pojem implicitná ikonickosť, implicitná indexovosť a implicitná symbolovosť, čo je v ASS indikované počtom grafického znamienka >. Na konci ASS je najčastejšie lexikalizovaná jednoslovná metafora, ktorú používateľ jazyka nevníma ako obraznú, pretože prešla niekoľkonásobnou gramatikalizáciou a je inkorporovaná do systému jazyka.

Diskurzívno-naratívna analýza smerovala k introspekcii axiologického aspektu daných konceptov v societe a bola aplikovaná na výskyte a frekvencii pomenovaní a kolokátov v spoločensko-politickom diskurze podľa nálezov v SNK. Frazémy, v ktorých sa reflektuje pravda a lož implicitne, obsahujú hodnotovo-pragmatický aspekt. Preukázanie priameho či sprostredkovaného zdrojového bázového konceptu súvisiaceho s primárnou zmyslovou či skúsenostnou reflexiou človeka sme skúmali aj na základe explicitného konštituovania statusu očitého svedka, ale aj pravdivého či lživého svedectva v ZSL. Cieľom bolo poukázať na spoločenský význam, ktorý je daným pojmom pripisovaný: vyskytujú sa sémantické antonymá *pravda – lož*, lexémy *spravodlivosť*, *právo*, *kmeť*, *župan*, *knieža*, *vladyka*, *sudca*, čo poukazuje na základy správneho práva[59], kategorizácia ľudí na veľkých a malých je metaforickým vyjadrením ranofeudálnej spoločenskej stratifikácie. ZSL historicky prvýkrát v štátnom útvare na našom území mal zaviazať ku konkrétnemu postupu verejné autority, najmä županov a veľmožov, ktorých spoločensko-politické postavenie sa podmieňovalo ich reálnou vojenskou silou či mocou.

Analýza konceptov PRAVDA a LOŽ, ako je interpretovaná v tejto štúdii, je potvrdením základných princípov kognitívnej lingvistiky a jej holistického či metafyzického základu. Prispieva k téze, že jazyk ako objekt štúdia by mal byť analyzovaný v intenciách troch dimenzií: a) jazyk a myseľ, t. j. vedomosti a ve-

---

[58] Najaktuálnejšiu interpretáciu viacnásobnosti znakových systémov nájdeme u Sonesson, G.: Semiotic investigations: From meaning to pictures and communication. Zlatev, J. – Lenninger, S. – Oakley, T. (eds.). Berlin: De Gruyter Mouton, 2026. 450 pp.

[59] Správne právo je časť právnej vedy, ktorá sa týka administratívneho riadenia – spravovania štátu prostredníctvom orgánov štátnej správy.

domie[60]; b) vedomosti a mentálne štruktúry, t. j. kategorizácia a konceptualizácia[61]; c) semiotické otázky významu a znaku[62].

Ku komplexnejšej interpretácii konceptov PRAVDA a LOŽ v jazyku a kultúre Slovákov možno dospieť analýzou dvoch diskurzov, a to: biblických textov (čo sa čiastočne reflektovalo vo výskumoch D. Balákovej[63] a V. Kováčovej[64]) a širšieho mediálneho najmä reklamného a politického diskurzu, čo sa už objavuje vo výskumoch A. Kalechyts [65] a J. Galla[66]. Aktuálne sa stúpenci teórie konceptuálnych metafor usilujú o formuláciu silnej teórie, ktorá by preukázala, že metafora je centrálny konceptuálny mechanizmus v každodennom myslení a uvažovaní človeka, čo znamená, že je funkčná v každom prirodzenom jazyku, a to nielen na úrovni lexikálnych prostriedkov. K tomu smerujú výskumy multimodálnosti v diskurze a persuazívnosti v mediálnom diskurze, najmä v reklame.

Výskum sa uskutočnil v rámci projektov KEGA č. 030UKF-4/2025 *Edukačná podpora aktualizovaných a inovovaných ŠP v 1., 2. a 3. stupni vysokoškolského vzdelávania zameraných na štúdium slovenského alebo ruského jazyka. Tvorba vysokoškolských učebníc zameraných na bilingvizmus, analýzu textu, kontrastívnu frazeológiu a VEGA č. 1/0456/25 Antropocentrická paradigma pragmatickosti textu ako diskurzu.*

---

60 Johnson-Laird, P. N.: Mental models: Towards a cognitive science of language, inference, and consciousness. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1983. 513 pp.
Brook, A. – Stainton, R. J.: Knowledge and mind: A philosophical introduction. Cambridge: The MIT Press, 2000. 269 pp.

61 Rosch, E.: Human categorization. In Warren, N. (ed.): Studies in cross-cultural psychology (Vol. 1). London and New York: Academic Press, 1977, pp. 1-49.
Rosch, E.: Principles of categorization. In Rosch E. – Lloyd, B. B. (eds.): Cognition and categorization. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1978, pp. 27-48.
Neisser, U. (ed.): Concepts and conceptual development: Ecological and intellectual factors in categorization. Cambridge and New York: Cambridge University Press, 1987. 317 pp.
Lamberts, K. – Shanks, D. R. (eds.): Knowledge, concepts and categories. Cambridge: The MIT Press, 1997. 464 pp.

62 McGregor, W. B.: Semiotic Grammar. New York and Oxford: Oxford University Press, 1997. 421 pp.
Keller, R.: Theory of Linguistic Signs. Oxford and New York: Oxford University Press, 1998. 276 pp.

63 Baláková, D.: Kultúrne dedičstvo v kontinuu (na materiáli biblickej frazeológie). Cultural heritage in the continuum (on the material of biblical phraseology). In Janovec, L. (ed.): Svět v obrazech a ve frazeologii. World in pictures and in phraseology. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2017, s. 39-50.

64 Kováčová, V.: Sonda do poznania biblickej frazeológie v medzigeneračnom pohľade. Probe into the knowledge of biblical phraseology from the intergenerational point of view. In Janovec, L. (ed.): Svět v obrazech a ve frazeologii. World in pictures and in phraseology. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2017, s. 51-64.

65 Калечиц, Е. И.: Фразеологизмы в «действии»: семантико-прагматический аспект. Минск: Колорград, 2020. 350 с.

66 Галло Я. – Миляев Ф.: Роли участников коммуникации в рекламном дискурсе: прагмалингвистический аспект. In: Филологический класс, 2024, Т. 29, № 4, с. 101-113.

The concepts of TRUTH and LIES in language and social discourse from the perspective of the semiotic-cognitive theory of the living word

Zuzana KOVÁČOVÁ – Dominika BEDNÁRIKOVÁ – Petronela KOVÁČOVÁ

The study concentrates on the semantics of the complementary concepts of TRUTH and LIES. It employs Yu. Stepanov's methodology of reconstructing the word as a concept, as well as N. Alefirenko's discursive-narrative method, both of which belong to the holistic approach within cognitive linguistics. The word is regarded as a concept and as a living organism; new figurative nominations reflect underlying conceptual metaphors and the linguo-creative ability of humans. The analysis of concepts and the relationships between them enables a partial reconstruction of the human associative-semantic network. Concepts are deduced through etymological analysis and the semantics of idioms and their discourse anchoring, which is represented in the study by the Great Moravian law code and the current Slovak legal legislation.

https://doi.org/10.31577/SlavSlov.2026.1.1

SLAVICA SLOVACA, ročník 61 (2026), č. 1.

Vychádza v roku 2026: 1. číslo v októbri, 2. číslo v novembri a 3. číslo spolu so 4. (supplementum) v decembri.

Vydavateľ: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, v. v. i.
Tel.: +421 2 59 20 94 11 e-mail: slavicaslovaca@savba.sk

Tlač: Alfa print, s. r. o., Martin

Cena jedného čísla: 10 € + poštovné. Ročné predplatné: 30 € + poštovné.
Objednávky predplatného prijíma vydavateľ.

Časopis je evidovaný: Scopus, CEJSH, C.E.E.O.L., ERIH PLUS, SJR, ProQuest, EBSCO

ISSN 0037-6787